

Scene setter Europees Parlement – mei 2020

Deze scene setter dient ter voorbereiding op de videoconferentie van Minister Hoekstra met de ECON-commissie in het Europees Parlement (EP) op woensdag 7 mei 2020. Deze commissie - de afkorting staat voor 'economische en monetaire zaken' - houdt zich onder meer bezig met het economisch en monetair beleid van de Unie, vrij verkeer van kapitaal, mededinging en belastingen.

De ECON-commissie bestaat uit 60 vaste leden. Ook zijn er 54 plaatsvervangende leden: deze leden kunnen de vaste leden van hun eigen politieke kleur vervangen, indien nodig. Er zijn verschillende Nederlanders die deel uitmaken van deze commissie: Derk-Jan Eppink (Forum voor Democratie, tevens ondervoorzitter), Paul Tang (PvdA) en Caroline Nagtegaal-van Doorn (VVD) zijn allen lid. Daarnaast zijn Esther de Lange (CDA) en Bas Eickhout (GroenLinks) plaatsvervangende leden van deze commissie. De voorzitter van de commissie is Irene Tinagli: zij is afkomstig uit Italië en een afgevaardigde van de *Partito Democratico* (onderdeel van de fractie Socialisten & Democraten). Tinagli is een Italiaanse econoom en heeft een PhD afgerond waarmee zij zich heeft gespecialiseerd in economische ontwikkeling en innovatie (binnen 'public policy and administration'). Daarnaast heeft ze gewerkt voor de United Nations Department of Economic and Social Affairs en tevens als consultant voor de Europese Commissie. Tussen 2013 en 2019 was ze lid van het Italiaanse parlement en vanaf 2019 maakt ze deel uit van het EP – ze werd op 5 september verkozen tot voorzitter van de ECON-commissie.

De videoconferentie richt zich op het bespreken van 'het Europese antwoord op de reacties op de uitbraak van het COVID-19 virus op het nationale en Europese level'. Tijdens de videoconferentie zullen de verschillende coördinatoren van de verschillende politieke groepen het woord nemen: de volgorde van sprekers zal gebaseerd zijn op fractiegrootte (EVP, S&D, Renew, ID, Groenen, ECR, GUE). Coördinatoren zijn Europarlementariërs die namens hun politieke fractie het woord voeren binnen een bepaalde commissie. Zij zijn namens hun fractie verantwoordelijk voor de partijlijn, het stemmen en het verdelen van de verschillende rapporten binnen hun fractie. Hierdoor kunnen zij veel invloed uitoefenen binnen de politieke groep, maar ook bijvoorbeeld bij debatten.

Het EP is sinds het verdrag van Lissabon op 95% van de onderwerpen een volledige medewetgever, naast de Raad – ook voor de jaarlijkse begrotingsprocedure. Zij staat daarmee op gelijke voet met de Raad. Het Parlement is daarmee een van de twee takken van de begrotingsautoriteit (artikel 314 VWEU). Het is al vanaf de voorbereidingsfase bij de begrotingsprocedure betrokken, in het bijzonder bij het vaststellen van de hoofdlijnen en de aard van de uitgaven. Het Parlement stelt de begroting vast en houdt toezicht op de uitvoering ervan (artikel 318 VWEU). Het Parlement verleent kwijting voor de uitvoering van de begroting (artikel 319 VWEU). Ook moet het Parlement zijn goedkeuring geven voor het meerjarig financieel kader (MFK) (artikel 312 VWEU) in een zogenaamde "up-or-down vote: het EP kan goed- of afkeuren maar niet op details wijzigen. Overigens zorgt de discussie voorafgaand aan het vaststellen van het MFK er wel voor dat het EP op detail niveau zich bemoeit met de inhoud van het MFK.

Dit alles betekent dat de invloed van het EP sinds 2010 flink is toegenomen en dat de Nederlandse regering en daarmee de PVEU een versterkte aandacht heeft voor het Parlement. Ten eerste om beter inzichtelijk te maken op welke wijze het EP de door de Europese Commissie voorgestelde wetgeving wil wijzigen, maar vooral ook om het EP in het stadium voorafgaand aan een triloog te beïnvloeden. Het EP is van oudsher een institutie die minder gebonden door financiële restricties reageert op voorstellen van de Commissie (lees: zij worden minder direct daarop afgerekend door het electoraat). Daarnaast is het EP over het algemeen minder conservatief en tegelijkertijd activistischer dan de Raad. Dat kan Nederland (die vaak ook wat moderner in discussies staat dan bijvoorbeeld Oost-Europese landen) helpen in bepaalde wetgevingstrajecten, maar in discussies over budgettaire zaken kan de positie van het Europees Parlement ver afstaan van de Nederlandse standpunten, zo is in de afgelopen jaren ook weer gebleken.

Het Europees Parlement reageert op COVID-19 - en op Nederland

Tijdens de meest recente plenaire vergadering op 17 april 2020 heeft het EP een [resolutie](#) aangenomen over de "Gecoördineerde EU-maatregelen om de COVID-19-pandemie en de gevolgen ervan te bestrijden". Deze resolutie geeft het meest recente standpunt weer van het parlement over alles wat raakt aan de COVID-19 epidemie, en toont vooral een oproep voor meer "solidariteit" onder de Europese lidstaten. Naar verwachting zullen de leden tijdens de hearing bovenal geïnteresseerd zijn in uw visie over het in artikel 19 beschreven standpunt over 'Europese oplossingen om de economische en sociale gevolgen van COVID-19 te boven te komen':

"[...] verzoekt de Europese Commissie een omvangrijk pakket voor herstel en wederopbouw voor te stellen voor investeringen om de Europese economie na de crisis te ondersteunen, naast wat het Europees stabiliteitsmechanisme, de Europese Investeringsbank en de Europese Centrale Bank al doen, als onderdeel van het nieuwe meerjarig financieel kader (MFK); is van mening dat dit pakket beschikbaar moet zijn zolang de door deze crisis veroorzaakte economische ontwrichting voortduurt, dat de noodzakelijke investeringen moeten worden gefinancierd door een **ruimer MFK**, de bestaande fondsen en financieringsinstrumenten van de EU, en **door de EU-begroting gegarandeerde herstelobligaties**, en dat dit pakket geen onderlinge verdeling van de bestaande schulden mag omvatten, maar gericht moet zijn op toekomstige investeringen [...]."

Andere onderwerpen uit de resolutie die raken aan het werk van de ECON-commissie zijn o.a. een "noodplan" voor overbrugging van het MFK indien er geen beslissing over het nieuwe MFK komt voor 31 december 2020 (art. 23), begroting van het Europees Openbaar Ministerie (art. 25), in werking stellen van EUR 410 mld. van het Europees stabiliteitsmechanisme met een specifieke kredietlijn (art. 26), kapitaalinjectie EIB (art. 27) en oprichting van een EU-COVID-19-solidariteitsfonds van minstens EUR 50 mld. (art. 28).

Tijdens het plenaire debat over de resolutie werd een aantal keer uitgehaald naar Nederland, en de Groenen (Lamberts, BE) deden dat bijzonder hard en direct: Minister Hoekstra en daarna ook MP Rutte werden bij naam genoemd; "Zij moeten niet vergeten dat o.a. Nederland de voornaamste begunstigde is geweest van de totstandkoming van de EU [...]" en "[...] het is een schandaal dat Nederland zegt dat zuidelijke EULS aan begrotingsdiscipline moeten doen terwijl hun land profiteert van belastingvoordelen." Ook David-Maria Sassoli, de huidige voorzitter van het EP, liet zich de afgelopen periode uitgesproken uit in de media. Denk aan Sassoli's optreden in het Italiaans waar hij zich naast een vaas tulpen en rood-wit-blauwe boekenstapel scherp afvraagt aan wie bepaalde EU-landen - die zich weinig coöperatief opstellen in de Corona crisis - straks dan toch hun tulpen gaan verkopen?

Ook op sociale media laten parlementariërs zich veelal kritisch uit, met variërende toon. Luis Garicano (Renew) tweette "Hoekstra erkent dat hij niet genoeg empathie toonde. Het zou goed zijn als dit het begin zou zijn van een verandering, niet alleen in vorm, maar ook in inhoud". Maar Jose Gusmao schrijft: "NEDERLAND IS EEN FISCAAL PARADIJS.", en noemt Hoekstra's uitspraken "een racistisch gesprek". Kortom: Nederland staat er in het EP, vooral bij de Zuidelijke lidstaten, niet goed op.

Waarom wie wat zegt, uitmaakt - de politieke kleuren in het Europees Parlement

Na de Europese verkiezingen van mei 2019 werd één ding snel duidelijk: de Grand Coalition - de jarenlange numerieke meerderheidssamenwerking van EVP en S&D - bestaat niet meer. Er zijn deze legislatuur (2019-2024) meer partijen nodig om een meerderheid te vormen om wetgeving in het Europees Parlement erdoor te krijgen en dat blijkt lastig: de kleine anti-Europese partijen zijn gegroeid en de traditionele grote partijen zijn kleiner geworden. De meest logische keus is de 3-na grootste pro-Europese politieke groep Renew Europe (voorheen ALDE). Zij worden daarom ook wel de 'Kingmaker' genoemd. Bovendien kunnen de pro-Europese Groenen op momenten bijdragen aan een pro-Europese meerderheid en daarmee zijn zij - ook gezien hun traditioneel groene agenda - relevanter geworden dan in de vorige termijn. Samenwerking tussen pro-Europese partijen en de anti-Europese partijen is nauwelijks aan de orde. Ook deze legislatuur hebben de vier pro-Europese partijen een de-facto *cordon sanitair* ingesteld waarmee ID en andere anti-

Europese partijen worden buitengesloten voor posities binnen het EP (rapporteurschappen, voorzitterschappen Commissies, etc.).

Na de verkiezingen in het EP en vooral na Brexit zijn de politieke verhoudingen in het EP zich opnieuw gaan zetten; hoewel EVP, S&D en Renew nog steeds de grootste politieke groepen zijn, hebben de Italianen en Spanjaarden meer macht gekregen. Na Duitsland en Frankrijk zijn zij immers de nummers 3 en 4 waar het gaat om het aantal zetels in het EP. De machtsverhouding tussen de drie grootste partijen in het EP laat zich daarmee nog sterker in geografische blokken verdelen. Hierbij is de EVP steeds meer een Oost-Europese partij, de S&D een partij met vertegenwoordiging uit veel zuidelijke lidstaten (Italië en Spanje) en Renew een groep die bovenal Noordwest georiënteerd is.

Partij	2014 (= 751 zetels)	2020 = 705 zetels)	Aantal NLse MEPs
EVP (CDA, CU, 50Plus)	221	187	4 + 1 + 1
S&D (PvdA)	191	148	6
Renew (D66 + VVD)	67	97	2 + 5
Groenen (GroenLinks)	50	67	3
ID (PVV)	37	76	1
ECR (SGP + FvD)	70	62	1 + 3
GUE (PvdD)	52	40	1
NI (GO)	15	27	1
Totaal	751	705	29

Waar het in het Europees Parlement om draait is het vergaren van een simpele meerderheid (meer dan 353 zetels) om wetgeving erdoor te loodsen (itt tot de Raad die werkt met meer ingewikkelde besluitvorming als een *Qualified Majority Voting* of met *Minority blocking* etc. Niets van dat al in het EP: bij een simpele meerderheid is een wetsvoorstel in plenaire aangenomen binnen het EP. De partijen op de flanken (extreem links en extreem rechts) maken vaak veel lawaai en komen met boude stellingen. Als echter de EVP, S&D en RENEW het in grote lijnen eens zijn met een wetsvoorstel, dan keert er rust terug in het EP en komt men vaak tot een overeenstemming.

Mogelijke coalities (het minimumaantal zetels dat nodig is voor een meerderheid was 376 in 2014 en is nu 353 zetels):

Grand Coalitio n (GC)	GC + Renew (RE)	GC + RE + Groen	GC + Groen	GC + Groen + GUE	GC + ECR	EVP + Nieuw rechts	Links	S&D + Groen + RE
EVP – 187 S&D – 148	EVP – 187 S&D – 148 RE – 97	EVP – 187 S&D – 148 RE – 97 Groen – 67	EVP – 187 S&D – 148 Groen – 67	EVP – 187 S&D – 148 Groen – 67 GUE – 40	EVP – 187 S&D – 148 ECR – 62	EVP – 187 ID – 76 ECR – 62 NI – 27	S&D – 148 Groen – 67 GUE – 40	S&D – 148 RE – 97 Groen – 67
2020: 335	2020: 432	2020: 499	2020: 402	2020: 411	2020: 397	2020: 352	2020: 255	2020: 301
2014: 407	2014: 475	2014: 527	2014: 459	2014: 510	2014: 480	2014: 369	2014: 291	2014: 308